

El Vaticà ordena que l'art del Museu Diocesà de Lleida d'origen aragonès passi a formar part del bisbat de Barbastro. La Generalitat diu que no es pronunciarà fins d'aquí a tres mesos, però a la Vall de Boí ja han advertit que si es permet disgregar el museu, demanaran que torni el romànic al Pirineu. De bojós.



Església de Sant Martí.

MUSEU DE LLEIDA, DIOCESÀ I COMARCAL

## Ultimàtum de Roma al Museu Diocesà de Lleida

**R**oma ha tornat a dictar sentència: 113 obres d'art del Museu Diocesà de Lleida originàries de les parròquies aragoneses segregades l'any 1995 del Bisbat de Lleida han de fer cap a Barbastro. L'ultimàtum dictat pel Vaticà expirava el passat 20 d'octubre, si bé la Generalitat de Catalunya, que té catalogades les obres, ha dictat que no decidirà si les descataloga fins que passin un mínim de tres mesos. Al bisbe de Lleida, Francesc Xavier Ciuraneta, no li ha quedat més remei que acatar el decret de Roma i ha demanat a la Generalitat que descatalogui les obres perquè l'ordre vaticana es pugui complir. Així ho preveu la jerarquia eclesiàstica, que fins i tot podria arribar a excomunicar-lo si no obedi el decret.

Però la descatalogació d'aquest patrimoni artístic no és un mer tràmit. Aquestes peces formen part d'un museu legalment constituït que data de 1893 i, segons la llei de Patrimoni de 1993 en el seu article 45.1, no es pot desmembrar la col·lecció sense autorització expressa de la Generalitat. La pilota és ara a la teulada del Govern que presideix Maragall. La consellera de

Cultura, Caterina Mieras, s'ha limitat a explicar que es posarà en marxa tota la tramitació administrativa que preveu la llei i que no serà fins que expiri l'esmentat termini de tres mesos que es pronuncii el seu departament. A Lleida no ha estat massa ben rebuda la tebiesa institucional de la consellera. S'entén que els tècnics han d'estudiar el cas, però es recela de la manca de compro-



A la dreta, un dels retaules del Museu. A l'esquerra, el bisbe de Lleida, Francesc Xavier Ciuranota.

Què passaria si tots els museus, del món, com el Museu del Vaticà, rebessin reclamacions dels municipis dels quals tenen patrimoni?

més polític per garantir la unitat del Diocesa de Lleida quan sempre s'havia insistit que un cop esgotat el procés canònic s'engegaria un procés civil. És a dir: la Generalitat portaria el cas als tribunals ordinaris. Es clar que en els deu anys que ha durat el conflicte hi ha hagut molts canvis en les institucions implicades. Si el PP aragonès, amb Santiago Lanzalet al capdavant, va polititzar el litigi al començament, ara els dos governs autonòmics tenen el mateix color polític i tant la Diputació General d'Aragó com la Generalitat volen evitar la confrontació.

**Perillós precedent.** Però tothom és conscient que si es desmembra el Mu-

seu Diocesa de Lleida s'obrirà la capsa de Pandora. Un exemple: l'alcalde de la Vall de Boí, Joan Perelada, ja ha advertit que si la Generalitat no impedeix que el Diocesa lliuri obres d'art a les parròquies d'on és originari, aquest municipi de l'Alta Ribagorça demanarà al Museu Nacional d'Art de Catalunya que li torni el seu romànic. El president de la Diputació de Lleida, Isidre Gavín, ja ha anunciat que aplaudeix la iniciativa i li farà costat. I ha afegit que aquesta institució pensa demanar tot l'art lleidatà que hi ha disgregat pel món. A partir d'aquest moment, pot passar de tot. Què passaria si tots els museus rebessin reclamacions dels municipis dels quals tenen patrimoni, començant pel Museu Vaticà?

**La Franja al darrere.** Això és altament improbable que passi, evidentment, però llavors: per què a Lleida sí? Doncs perquè a la capital del Segrià s'ha entaulat una batalla que res té a veure amb l'art ni amb l'Església. El 1995 el Vaticà va decidir que les 111 parròquies aragoneses (tant de la Franja com de la zona castellanoparlant) que des de feia 800 anys pertanyien a Lleida, passessin a formar part de la diocesi de Barbastro-Montsó. Val a dir que ni la Generalitat ni els bisbes catalans van fer massa escarafalls. El bisbat es va partir en dos. Paradoxalment,

Roda d'Isàvena, que va ser la primera seu catedralícia de la diocesi, va ser el botxí de Lleida. Des d'aquell bell poble de la Vall de l'Isàvena, tristament famós per un robatori del lladre d'art Erik el Belga, es va endegar una trama clarament política que sempre ha comptat amb el suport de les institucions aragoneses, l'Església espanyola i l'Opus Dei (tan lligat a Barbastro). Consumada aquesta insòlita partició del bisbat sense que ningú no protestés, era qüestió de temps que la nova diocesi reclamés el patrimoni del Museu Diocesa de Lleida que, en teoria, li pertanyia, ja que es tractava de peces originàries de parròquies que ja no formaven part del bisbat lleidatà. L'anterior bisbe, Ramon Malla, va cometre

## Res a veure amb Salamanca

Probablement no és casual que l'última sentència s'hagi fet coincidir en el temps amb l'arribada al Congrés de la llei que permet el retorn a Catalunya dels anomenats documents de Salamanca. Sempre s'ha intentat establir un paral·lelisme entre els dos casos (l'últim que ho ha fet ha estat el president aragonès), però això és

l'error d'acceptar que les peces eren propietat d'aquestes parròquies, si bé demanava que restessin al museu. Al Vaticà en van tenir prou amb això i el 1998, el polèmic Lajos Kada, el nunci més preocupat per si es feien misses en castellà que no pas per altres qüestions eclesiàstiques, va dictar un decret segons el qual l'art havia de marxar de Lleida. En una perversa inversió de la càrrega de prova, era el bisbat del Segrià el que havia de demostrar que l'art era seu, i no Barbastre, en tant que part reclamant. Ni així. Malla, que va anar per lliure perquè considerava que el litigi era cosa de l'Església, no se'n va sortir. A finals de 1999 Francesc Xavier Ciuraneta el relleva i la defensa de Lleida es fa més ferma. Però el mal ja estava fet. S'aconsegueixen proves irrefutables que el Museu Diocesà és el legítim propietari, però Roma revoca tots els recursos presentats sense arribar a estudiar les proves. Desesperant. Sobretot si es té en compte que fins i tot va aparèixer una mena de dietari manuscrit del bisbe fundador del museu, Josep Messguer, en què explicava què li havia costat cada peça. Hi ha documents, per exemple, que proven que algunes de les obres de més valor, com les procedents de l'església de Saidí, van costar 3.000 rals de finals del XIX que es van emprar per renovar el temple. I no tan sols això, en la carta en què el mateix capellà de Saidí, al Baix Cinca, escriu al bisbe per fer-li saber que ja ha rebut els diners, li explica que aquestes obres, "molt antigues", estaven "arraconades". Ni així.

**Anna Sàez**

del tot inoportú. L'Arxiu de Salamanca és producte d'un espoli polític en temps de guerra utilitzat amb finalitats repressives. El Museu de Lleida és un museu legalment i pacíficament constituït. Aquestes obres no van ingressar a la col·lecció de manera traumàtica i per això, si es permet el desmembrament, les conseqüències poden ser imprevisibles, com ja s'ha vist amb la petició de la Vall de Boí. Què passarà amb els museus d'arreu del món?

## Dos quan s'aneguen



Sebastià Alzamora

### Gaziel i nosaltres

Ara que l'editorial Destino n'ha publicat una molt solvent traducció al castellà, deguda a Felip Tobar, és un bon moment per recordar que cal absolutament llegir les *Meditacions en el desert* del periodista, i prosista excepcional, Agustí Calvet, conegut pel nom de ploma de Gaziel. *Meditacions en el desert* és un llibre devastador, d'una duresa i una profunditat excepcionals. Gaziel hi recull les notes que va redactar en l'ostracisme entre 1946 i 1953, a partir del moment que, finalitzada la Segona Guerra Mundial, les grans potències es desentenien de la situació política espanyola i legitimen el règim dictatorial i il·lícit de Franco. Aquest fet va resultar un cop de gràcia terrible per a les esperances dels demòcrates espanyols, i davant d'això, desencantat per complet, Gaziel es va refugiar en l'escriptura d'aquests articles nonats, que en principi només complien la funció de servir-li de via de desfogament però que finalment van acabar configurant aquest llibre esplèndid i tan terrible com els fets que van donar peu a la seva redacció.

Al pròleg, Gaziel hi fa una declaració tan brutal com sincera: "La història —diu— és una autèntica i espantosa tragèdia", i prou es nota que ho havia pogut comprovar en pròpia carn. Però, sobretot, *Meditacions en el desert* impressiona pel mateix motiu que *El món d'ahir*, les memòries de Stefan Zweig: per bé que la mirada d'un i altre autor i el material que manegen són lògicament diferents, llegits avui tenen en comú el fet de constituir dos testimonis de sengles moments ruïnosa del segle XX (l'esfondrament d'Europa a través de les dues grans guerres

i el naufragi de la Segona República espanyola dins el mar d'ignominia de la Guerra Civil) que resulten d'aplicació vàlida per als nostres dies fins a un extrem desassossegant. En el cas de Gaziel, el relat de com la Segona República, proclamada sense que gairebé ningú en fes comptes, es va convertir en la gran oportunitat perduda per la falta de visió de la jugada de les classes diri-



EL TEMPS

gents, la tradicional inoperància del catalanisme, els excessos d'una esquerra que somiava truites revolucionàries, l'extremisme d'una dreta històrica i fanatitzada i la incapacitat d'Azana per fer-se un espai de maniobra prou ampli, recorden excessivament la nostra situació actual, amb Estatut català sabotejat inclòs. I amb això no vull dir que haguem d'acabar en una altra guerra, com alguns ja han suggerit, perquè per fortuna això és molt més difícil avui: però sí que resulta inquietant aquesta tendència a adoptar cíclicament el posat de qui guaita dins el precipici.